

Inhoud:

- ◆ Van de redactie
- ◆ De Valckeniers in Baambrugge
- ◆ Baambrugge Ten Brink Brico
- ◆ Dood en begraven in de gemeente Abcoude

De Angstelkroniek is een uitgave van de Historische Kring Abcoude – Baambrugge en verschijnt drie maal per jaar.

Contributie:

Familied lidmaatschap: € 15,- per jaar
 Persoonlijk lidmaatschap: € 10,- per jaar
 Buitenleden lidmaatschap: € 15,- per jaar
 Losse nummers: € 4,-
 ISSN: 1569- 6146

Redactie:

H. Hoogenhout
 Kleiweg 36
 1396 HX Baambrugge
harhoog@hetnet.nl
 tel. 0294 – 29 19 75

G. van der Most –
 Redactie secretariaat
 Papehof 9
 1391 BP Abcoude
gvandermost@hetnet.nl
 tel. 0294 – 28 62 14

D.L.H. Slebos
 Dongelmanstraat 8
 1391 EW Abcoude
 tel. 0294 – 28 49 93

W.W. Timmer
 Achter de Kerken 40
 1391 LP Abcoude
 tel. 0294 - 28 4446

Van de redactie

Terwijl u dit leest zitten we alweer enige tijd in de nachtschuit. Deze oude Abcoude uitdrukking werd gebruikt als de Kermis voorbij was. Het betekende de zomerklaren in de motteballen leggen. Winterse activiteiten kunnen weer ter hand worden genomen. Tot die activiteiten behoren voor ons redactieteam het produceren van de twee laatste nummers van de Angstelkroniek voor dit jaar.

Tijdens de Algemene Ledenvergadering op 21 maart jl hebben wij afscheid genomen van ons Bestuurslid dhr Henk Kegel. Sinds mei 1991 was hij een gewaardeerd lid in ons Bestuur. Een van zijn specialiteiten was het ontwerpen van de affiches voor onze lezingen.

Inmiddels hebben wij per 16 mei een nieuwe verhuurder van ons Fortdepot. Op die datum werd het Fort door de Gemeente Abcoude overgedragen aan de Vereniging Natuurmonumenten.

In het laatste nummer hebben wij niet vermeld dat het fotootje van Wim Trouw is gemaakt door onze “dorpsfotografe” Fem van Duuren. De door ons genoemde datum 06-01-2006 was niet zijn overlijdensdatum maar de datum van de begrafenis. Wim overleed op 2 januari.

Tenslotte ontvingen wij weer een aantal schenkingen: Fam. H. Vonk, Abcoude ca. honderd dia's met afbeeldingen van Abcoude uit de 19/20e eeuw.
 Fam. H.C. Knoppers, Ommen een verzameling dia's uit de tweede

De Valckeniers in Baambrugge

Baambrugge Ten Brink Brico

In dit nummer

helpt van de 20e eeuw en diverse boeken en publicaties.
Fam. A.H. Meyer, Abcoude een Rollei diaprojector met scherm en tafel.
Fam. J. de Vijlder, Abcoude. Een noodkachelkje uit de Tweede Wereldoorlog.
Fam. J. Badon Ghijben, Abcoude. Een (gevulde) fles wijn Selection Abcoude Baambrugge 900 jaar uit 1986.
Dhr. B. Freyters, Breukelen. Enkele boeken.

Het bestuur dankt u hartelijk voor de nieuwe depotaanwinsten en wenst u veel leesgenot toe.

De Valckeniers in Baambrugge

Bij de meeste lezers van deze Kroniek zal wel bekend zijn dat de gelukkig nog steeds bestaande buitenplaats Valk en Heyning zijn naam dankt aan de eerste eigenaars Cornelis Jacobszn Valckenier en diens echtgenote, Catharina van Heyningen.

Minder bekend is echter dat andere telgen van het geslacht Valckenier reeds bijkans een eeuw eerder vaste voet in Baambrugge hadden verworven en tot de eerste buitenplaats-bezitters in Baambrugge mogen worden gerekend. Merkwaardig genoeg kregen de twee buitens, die door Valckeniers werden gesticht eerst veel later hun naam : GeynWensch en Landlust.

Het geslacht Valckenier.

Als stamvader van het geslacht moet, voor zover het de Amsterdamse tak betreft, Jan Jelisz n Valckenier worden aangemerkt; geboren in 1522 in Kampen. Hij was al jong betrokken bij de Oostzee-handel en vestigde zich in Bergen in Noorwegen. Nadat zijn eerste, uit Noorwegen afkomstige, echtgenote kinderloos was overleden is hij teruggekeerd naar Kampen, in het bezit van een *secretelyk van de Koning van Denemarken* - die ook over Noorwegen de scepter zwaaide - *verkrege n commissie als agent*. Hij kon, mede daardoor, zijn koop-handel op Denemarken en Noorwegen voortzetten en stond in persoonlijk contact en op goede voet met Koning Frederik II van Denemarken, die van 1559 tot 1588 regeerde. In diens opdracht liet hij een schip bouwen in Holland, en leverde hem tal van zeer uiteen

lopende goederen, zoals 200 kanonnen, een rijtuig voor zes personen, spijkers, specerijen en kruiderijen, zout, bakstenen en cement en zelfs een hele boomgaard. Hij werd betaald met scheepsladingen graan, vis en dennenhout. Daarnaast verkreeg hij vrijdom van de Sonttol en nog meerdere andere gunsten.

Hij hertrouwde in 1550 te Amsterdam met Mary Jansdr Tengnagel, die hem 10 kinderen schonk (Afb. 1).

In Kampen was hem, tijdens de woelingen rond de reformatie, aangezegd dat hij de stad moest verlaten, zodat wij hem met zijn gezin én zijn vader in Amsterdam terugvinden. Zijn nazaten, hoewel zij zich ontpopten als bestuurders, waren kooplieden. Zij kregen al snel bestuurlijke functies en trouwden met kinderen van de toen reeds in ontwikkeling zijnde regenten-geslachten, hetgeen aan hun status bijdroeg. De oudste zoon van stam-

vader Jan Jelisz n, nu Gillis geheten, was net als zijn vader koopman, maar vervulde ook enkele bestuursfuncties: Raad der admiraliteit te Amsterdam, regent van het Leprozenhuis e.d. Hij trouwde met Claertgen Pauw, zuster van de latere Amsterdamse burgemeester Reinier Pauw, welk echtpaar 16 kinderen kreeg. Één van hun zonen, Wouter, was burgemeester van Amsterdam, o.a. in 1644, '47, '48 en '50. In de aanloop naar zijn burgemeesterschap werd hij in 1634 benoemd tot schepen en kon daardoor ook benoemd worden tot gecommiteerde namens de stad Amsterdam voor '*het sandpadt tussen Ouderkerck ende Nieuwersluys*'.

Het Zand- en Jaagpad.

Over de ontstaansgeschiedenis van het Zand en Jaagpad berichtten wij reeds in Kroniek no 11, pag 121 e.v. Wij zagen dat tot de aanleg werd besloten in 1626 door de stedelijke

besturen van Amsterdam en Utrecht, waarbij de voor de stad Utrecht uit deze overeenkomst voortvloeiende verplichtingen al snel door het Provinciebestuur werden overgenomen.

Het was een ‘*gemeenschapelijke regeling avant la lettre*’ hetgeen betekende dat de beide stadsbesturen elk drie vertegenwoordigers moesten aanwijzen, die namens hen het bestuur zouden uitoefenen. Het gemeentebestuur van Amsterdam streefde er bovendien naar tot gecommiteerden aan te wijzen bestuurders of oud-bestuurders van deze stad, die ook anderszins belangen in dit gebied hadden. Zo ook de hierboven genoemde Wouter Valckenier, in 1634 tot schepenen van Amsterdam gekozen.

Wouter Valckenier, (1589 - 1650)

Deze was onder meer eigenaar van enige morgens land aan de Angstel gelegen, tussen Baambrugge en Loenersloot. In 1636 - hij is dan nog maar kort gecommiteerde voor het Zandpad - is hij aanwezig in een vergadering van gecommiteerden waar onder meer behandeld werd zijn verzoek om op eigen kosten een brug te mogen bouwen naar zijn huis. Vermoedelijk was dat een brug over de poldersloot langs het Zandpad, toegang gevende tot zijn eigendommen. Dit werd goed gevonden op voorwaarde dat hij ook het onderhoud zelf zou betalen.

In Amsterdam, waar hij burgemeester was, woonde hij in de Spinhuissteeg, in welk huis hij in 1650 definitief de ogen sloot.

Hij is tweemaal getrouwd geweest, in 1619 trouwde hij met Catharina van Drongen en

in 1627 met Aafje Appelman. Beide echtgenotes lieten hem kinderen na: zijn eerste echtgenote o.a. Gillis, (1623-'80), zijn oudste zoon, genoemd naar grootvader Jellis, welke zoon het “magnificat”(natuurlijk overwicht) had en zich ontwikkelde tot een zeer gezaghebbend burgemeester van Amsterdam.

Zijn tweede echtgenote liet hem o.a. de kinderloos overleden zoon Sybrant na, o.m. betrokken bij de feestelijke eerste-steenlegging van het nieuwe stadhuis op de Dam, het latere Paleis. Het was de bedoeling dit te laten doen door vier nog jeugdige zonen van de vier regerende burgemeesters, hetgeen niet geheel gelukt is, zodat de tekst luidt:

Dezen eersten fundamentsteen is gelegd door Gerbrandt Pancras

Jacob de Graeff

Sybrant Valckenier

En

Pieter Schaep

Der Heeren Burgemeesteren

Soonen en Neeven

Den 28 Oct. 1648

Een jaar later (1649) werd de reeds genoemde zoon uit het eerste huwelijk van Wouter, Gillis, al op 26-jarige leeftijd, derhalve juist handelingsbekwaam geworden, verkozen tot schepenen.

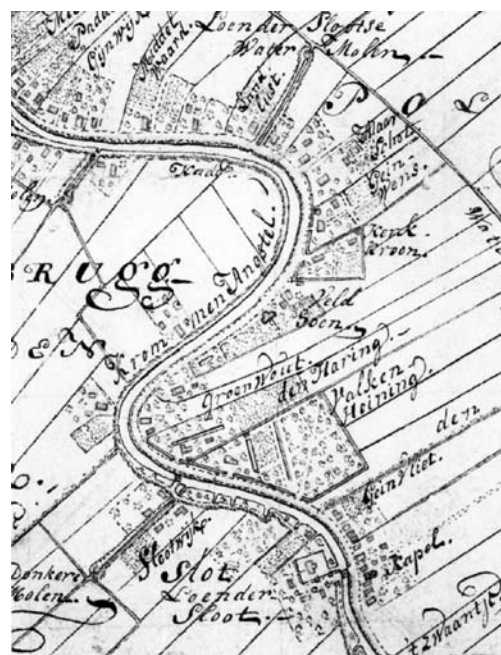
Gillis Wouterszn Valckenier (1623-1680).

Deze verkreeg van zijn stiefmoeder o.a. de bezittingen van zijn vader in Baambrugge en werd eveneens benoemd tot gecommiteerde voor het Zandpad. Ook was hij één

Kaartuitsnede Waterliniekaart van Ketelaar ca. 1770 met Landlust.

der bewindhebbers van de Oost Indische Comp. (1657), doch het meest bekend is hij gebleven als burgemeester van Amsterdam, een functie die hij vele jaren vervulde. Vanaf 1665 ontbreken tot en met 1679 slechts de jaren '67, '69, '71 en '72, alsmede '75 en '77, aldus slechts 6 van de 15 genoemde jaren.

Deze enigszins merkwaardige reeks van jaren waarin Gillis tot burgemeester werd verkozen, hangt samen met de wijze waarop de burgemeester-verkiezing plaats vond. Dit was telkenjare op de eerste februari het geval: de oud-burgemeesters, de schepenen alsmede de oud-schepenen kwamen dan bijeen en kozen voor het komende jaar 3 burgemeesters. Nadien werd uit het aftredende college de vierde burgemeester gekozen, die gedurende het eerste kwartaal het voorzitterschap van het nieuwe college vervulde. Voorafgaand aan deze verkiezing vond een vooroverleg plaats, door de bekende kroniek-schrijver Hans Bontemantel aangeduid als: ‘*de groote cuyp*’. Hij verwijst daarmee naar de vele

Gilis II Valckenier (1623 - 1680) door Wallerant Vaillant (Amst. Hist. Mus.)

kuiperijen, die ongetwijfeld met deze verkiezingen samenhangen.

Burgemeester Gillis

Valckenier, die het magnificat in handen had, was aldus een zeer gezaghebbend man en als zodanig ook buiten onze landsgrenzen bekend. Verbazing wekte daarbij in het buitenland het feit, dat hij desondanks zeer eenvoudig gekleed ging. (Afb. 2). Zijn zoon, naar diens grootvader Wouter geheten, had minder belangstelling voor een bestuurlijke functie en ontwikkelde zich tot een voornaam ossenweider. Over de invoer van magere ossen uit Denemarken en Sleeswijk-Holstein, die hier te lande in de welige klaverweiden werden vetgemest, om vervolgens ter slacht te worden gebracht, berichtten wij reeds meer uitvoerig in deze Kroniek in no 9.(blz 97 e.v.).

Wouter Gilliszn Valckenier (1650-1707).

Teneinde het ossenweiderschap te kunnen uitoefenen diende Wouter land te huren of te kopen.

Zo vonden wij daarvan meerdere vermeldingen in de gerechterlijke archieven die vanaf 1681 bewaard zijn gebleven. In 1682: *Transport aen en ten behoeve van Wouter Valckenier, secretaris van de stad Amsterdam, een bruyckweer lants met syn werf, huysinge en syn plantage soodanigh deselve is leggende tussen de Baembrugh ende Loenersloot,*

belent de Moolensloot aldaer, strekkende voor van de Wagenwegh tot den Indyck, groot omtrent (agter den anderen gecontinueert) 15 mergen, door procuratiehouders van de voochden van de kinderen van Willem Jacobs verkregen van de weduwe van Willem Jacobs Dyckert. Hieruit zou later, na vereniging met hetgeen op de kaart van Gerrit Drogenham uit ongeveer 1700 (afb 3.) vermeld wordt met Valk, de buitenplaats Landlust voortkomen. In het reeds verscheidene malen vermelde boek van Rademaker (1729) komt van deze buitenplaats nog geen afbeelding voor. Kennelijk was het in die jaren nog niet vermeldenswaard.

Wouter was in 1670, op 20-jarige leeftijd getrouwd met Anna Maria Trip (1652-1681) en heeft bij haar leven ook in het Trippenhuys op de Kloveniersburgwal gewoond. Over de trouwerij schrijft de reeds genoemde kroniekschrijver Bontemantel o.m. *De bruiloft ten huysen van Trip ofte bruyt - synde een der aansienlijxste in de stadt - is*

groot ende costelyck geweest. Meenichte van vierwercken syn snachs aengestoocken, die soo op 't water, in de lucht als op 't land haer werck hebben gedaen. Het Oost-Indisch huys wiert met natte sylen ende dubbele wacht en waeckers bewaect om ongelucken van brant te verhoeden, ende den Bewinthebber Hendrik Scholten, gecommitteert om dien nacht op 't voorschreven huys te blijven, met recommandatie van goede zorg te dragen. Het verwonderde ydereen dat Burgemeester Valckenier soo luytruchtige gedoen toelaet, aengesien de groote peryckelen en de willekeur sulx verbieden. Voorwaar zien wij hier een uiting van de macht die burgemeester Gilles Valckenier - vader van de bruidegom - kon uitoefenen.

Wouter wordt weduwnaar.

Toen zijn echtgenote in 1681 was overleden, bleef Wouter niet langer in het huis van zijn schoonouders wonen en verhuisde hij met zijn kinderen - vier dochters en een zoon - naar het door hem gekochte huis Marseille, thans Keizersgracht 401, dat zijn naam ontleende aan een gevelsteen, een stadsgezicht van Marseille voorstellende. Hij hertrouwde met Maria van Baarle (1647-1713), welk huwelijk kinderloos bleef. Van de vier dochters noemen wij hier Julia (1680-1717), die, hoewel getrouwd, de merkwaardige gewoonte ontwikkelde om - in vermomming - deel te nemen aan het Amsterdamse nachtleven: *.....dat Julia sich soo verliep dat sy heur niet ontsagh de infaamst hoeren en speelhuysen selfs des nachts te frequenteren*

Het gezin van Jan Jelisz. Valckenier en Mary Tengnagel met negen kinderen ca. 1560 toegeschreven aan Cornelis Teunissen (Amst. Hist. Mus.)

en in alles sich schandelyck te gedraagen dat des niet-tegenstaande de selve Julia ter plaatse van beter gedragh sich veel erger komt aen te stellen, zynde sy Julia nu onlangs zaterdags en zondagnachts te clocke een uyr door seeckere jongelingh ende welcke passeerende het steeghje ofte sloopje tusschen de Zingel en Heerengraft naast aen de Boulingsloot ontdekt en gevonden in het aller infaamste en plugge hoerhuys, genaemt de Spelonck, dansende onder de pluggen (ruige kerels) en hoeren aenhebbende meyts klederen. Welcke jongeling haer soo ver bracht dat hy haer klederen weder gaff en des meyts klederen deed uyttrekken, dat daerop desselve Julia ende voornoemde jongelingh uytgegaen synde, sy Julia tegen denselven jongelingh zeide, heb je geen geld genoegh als wy daer koomen ick sal een briefje teekenen al was het van duysent gulden. Dat de voorschreven Julia met de jongelingh voortgaende door de Heysteegh achter de bagijn langs door de Kalverstraat en deselve jongelingh ondertussen hadde gemerckt dat drie of vier manspersoonen, die in de voornoemde Spelonck met haer

hadde gedanst haer waeren volgende, deselve jongelingh verlegen wordende het voorstel van Julia om een soopje onderwegen te drinken haer toestond seggende tegen haer, omtrent voor de korpsgarde der ratelwacht komende: hier kunnen wij een soopje krijgen en kloppen daeraen om hem selve en haer Julia alsoo in veiligheyt te brengen, vragende sy Julia aen de jongelingh ‘ist wel een hoerhuys?’, die haer daervan verzekert hebbende en open gedaen zynde tesamen daerin gingen. Welcke Julia aenstonds de sergeant, menende dat het de hospes was, om een soopje vroeg, dat daerop de corporaal te voorschyn komende, haer aensprack en haer by haer naam noemende, waerover sy in groote furie uytvoer niet doende als schelden en raasen te meer dewyl sy gewaer wert dat se gevangen was, roepende dat sy van dien jongelingh bedrogen was, dat hy haer daer gebracht hadt, in plaatsche van met haer na de Zeedyck te gaen, soo als ze affgesprooken waren, dat des anderen daeghs daerop de capiteyn der ratelwacht met permissie van de heer hoofdofficier de

voornoemde Julia heeft laten loopen, werdende affgehaelt van seeckere vrouspersoon, dat wyders haer suppletor oock ter ooren is gekoomen, dat deselve Julia oock onlanghs sich opgehouden heeft gehadt in den hoerhuys op de hoeck van de Capelsteegh by de Zeedyck..... (uit ‘Genealogie geslacht Valckenier van Jhr. drs H.S. van Lennep, d.d. April 1983’). Er moesten nu wel maatregelen genomen worden en haar echtgenoot, Rogier van Weert, belooft de schepenen Julia te synen huysse soodanigh te bewaren dat deselve sich niet te buyte sal kunnen gaen. Een jaar later leidde familiebeeraad er echter toch toe, dat op verzoek van haar broer Gillis en haar beide zwagers, Julia voor de tijd van vier jaar werd opgenomen in het “beterhuis”. Het einde van deze opname heeft Julia echter niet mogen meemaken, daar zij reeds in 1717 kwam te overlijden.

Haar enige broer, Gillis geheten, is met overtuiging in de voetsporen van zijn vader getreden. Volgens overlevering hield hij van het buitenleven en betoonde zich een groot voorstander van de ‘vetwyjery’. Daarover en over de verdere lotgevallen van de beide buitenplaatsen Geyn Wensch en Landlust zult U meer kunnen lezen in het in december te verschijnen nummer 24 van deze Kroniek.

Dick Slebos.
Abcoude, Sept. 2006.

Baambrugge Ten Brink Brico

Enige tijd geleden schreven wij over de metaal-industrie Troost in Baambrugge. Dit was niet het enige bedrijf dat zich aldaar bezig hield met de verwerking van metaal. We willen dit maal iets schrijven over het constructie bedrijf Brico.

Cees ten Brink Sr (1889-1963)

het niet kan gaan. Zij kleinzoon Cornelis ten Brink (1891 - 1963) komt in 1913 weer terug naar Baambrugge en vestigt zich daar als smid in een reeds lang bestaande smederij.

Terug naar Baambrugge.

De smederij stond op de hoek van de Zuwe en de Dorpsstraat naast slager Otten. Het pand is nu verdwenen, maar daarover later.

Johan Philip Krenning, wederom een Duitser, woont daar in 1787 bij zijn tante Jenneke Handstede. Haar overleden man stond ook al te boek als smid. In dat jaar wordt hij genoemd als meestersmid en later als hoefsmid.

De familie Krenning zal het smidsberoep op deze locatie uitoefenen tot 18 juli 1913. Willem Krenning (1826-1914) verkoopt dan aan Cornelis ten Brink: *twee huizen in één waarvan eene smederij wordt uitgeoefend, met schuur en erf staande in het dorp Baambrugge nabij de Zuwe.* Het ene huis betreft de smederij aan de Dorpsstraat. Het tweede woonhuis, daar achter, staat aan de Zuwe. Cornelis is dan 22 jaar oud. Een leeftijd waarop men doorgaans niet over ruime financiële middelen beschikt. Het is dan ook niet zo vreemd dat hij geld moet lenen om de aankoop te financieren. Hij vindt Neeltje Hulsman, weduwe van Hendrik Tinholt, in zijn geboortedorp Nigtevecht bereid hem fl 2.450,— te lenen tegen 4%

Schrijver dezes kende de naam sinds de zestiger jaren. Hij ging toen regelmatig met zijn hospes Theo Gielissen Sr biljarten bij Hein Meerman in Baambrugge. Daar ontmoeten zij een geduchte biljarter die aangeduid werd met Brico. Pas veel later bleek mij dat ik te maken had met Jacob ten Brink. Hij was de nazaat van een zeer oude Baambrugse familie, gedeeltelijk van Duitse oorsprong.

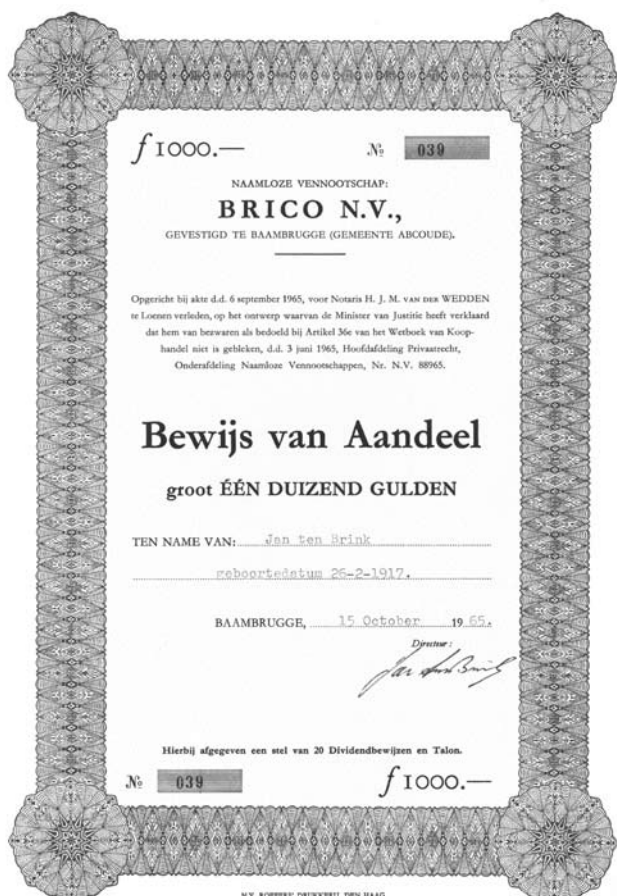
Oorsprong

De stamvader van de fami-

lie ten Brink, Lambertus Hendrikus, wordt op 19-05-1667 bevestigd als lidmaat van de Nederduits Hervormde Gemeente in Baambrugge. Hij is afkomstig uit het Duitse Bentheim en huwde op 22-11-1682 in Baambrugge met Aaltje Elbers van Paddenburg. Zijn beroep is dan Meester Smid, hetgeen duidt op een eigen nering. Uit het huwelijk zijn ons zeven kinderen bekend. Vader Lambertus was later nog diaken en ouderling bij genoemd kerkelijke gemeente. Zijn klein-

zoon Pieter ten Brink (1734 – 1785) vinden we later terug als Schepen in het bestuur van Le Leu de Wilhems Gerecht later genoemd Abcoude Baambrugge. Met de nazaat Jan ten Brink (1796-1883) verdwijnt het geslacht van smeden uit Baambrugge. Hij huwt op 27-05-1825 in Nigtevecht met Neeltje Meijers en blijft daar tot zijn dood wonen. Jan zoekt zijn heil in Nigtevecht als veldwachter. Maar het bloed kruipt waar

Een "Bewijs van Aandeel" Brico

rente per jaar. Hij stond in een goed blaadje bij de weduwe. Ten aanzien van aflossing van de lening staat vermeld: *De schuldenaar Cornelis ten Brink zal de geleende geldsom van fl. 2.450,— aan de erfgenamen of rechtverkrijgenden van de schuldeiseres op den vijf en twintigsten verjaardag van haren sterfdag terugbetalen, vóór dien tijd zal het verschuldigde bedrag niet van den schuldenaar kunnen worden opgeëischt en tot aan dien sterfdag zal hij daarvan eene rente betalen van 4% te voldoen op één februari en één augustus tot aan het overlijden van de schuldeisster.*

In 1923 bestaat de behoefte om de smidswerkplaats te voorzien van een nieuwe voor-gevel. Drie jaar later blijkt uit het register van de Kamer van Koophandel te Utrecht dat Cornelis niet alleen met smeden bezig is maar ook als rijwielhandelaar te boek staat.

Tegenover het woonhuis staat het statige huis van dokter Roelof Lambertus Otten in de Dorpstraat(nr 29). In 1936 vertrekt dokter Otten naar Ginneken en Bavel in Noord Brabant. Dit pand biedt dan een paar jaar onderdak aan kap- per Johan Dirk Seelemeijer. In 1939 doet zich de mo- gelijkheid voor om dit pand te kopen van Dirk de Groot. Ook voor dit pand is weer geleend geld nodig. Ditmaal wordt fl 2.500,— geleend bij J.P. Willig te Nigtevecht.

Uit het handelsregister van 1940 blijkt dat Cornelis dan naar dit grote pand is verhuisd. De rijwielhandel en de repara- tie is meegegaan. De zaken blijken dan uitgebreid te zijn met de verkoop van haarden en kachels. De smederij daarte-

genover werd toen ook nog gebruikt om fietsen te repa- reren.

Inmiddels heb- ben zijn zonen Jacob(1915), Jan (1917) en Johannes ten Brink (1924) de leeftijd bereikt waarop zij hun eigen kost moeten gaan verdienen. In die tijd was het nog zo dat, als het even kon, de zonen in de zaak werden opgenomen. Op 01-12-1942 werd er een firma gevormd waarin genoemde zonen mede participeerden. Niet dat ze alle vrijheid kregen. Nee, vader Cornelis ten Brink hield de touwtjes goed in handen. Vanaf 01-12-1941 werd de smederij niet meer gebruikt voor de reparaties van fietsen. Wel is er naast de smederij de kleinhandel in landbouwwerk- tuigen gevestigd. Het boeren- smidswerk zoals het beslaan van paarden, levering en onder- houd van haarden en kachels en reparaties aan gebouwen begon terug te lopen. Men moest het steeds meer hebben van de kennis van werktuigen en hun constructies, die men inmiddels had opgedaan.

Cornelis was sinds 1913 eigenaar van twee schuren aan de Zuwe. In de ene boerde Cornelis, tussen de bedrijven door, zoals zovele middenstanders voor de oorlog. Daar moe- ten we ons niet te veel van voorstellen. Een of twee koeien en dan had je het wel gehad. In 1942

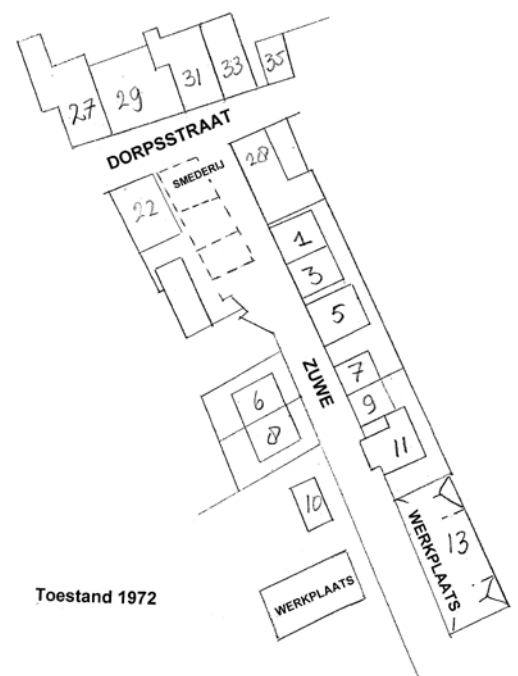
De omgeving van de Dorpsstraat en de Zuwe in 1972

De voormalige werkplaats aan de Zuwe 13. Foto gemaakt in 1995 lang nadat de firma Brico was opgeheven.

werd in een van de schuren een werkplaats gevestigd met twee aambeelden, een werkbank en een knipschaar. De andere schuur werd gebruikt voor opslag. Van hieruit werd het constructiebedrijf begonnen dat later zo'n vlucht zou nemen.

In een briefpapierhoofd dat in 1948 wordt gebruikt staat Ten Brink en Korver, pers- en constructiewerk. De rol van Korver is ons niet geheel dui- delijk. Bekend is dat het om Tijmen Korver gaat. Een werk- tuigkundige die later vertrok- ken is naar Nieuw Amsterdam in het oosten des lands. Op 10-10-1948 wordt de Firma C. ten Brink en Zonen ontbonden.

*De Chocoschudmachine
voor de MOBA*

gevestigde kachelsmids- en gasfittersbedrijf. Hier werden o.a. de haarden en kachels van de fabrikant Bronco uit Maarssen verkocht. Het topmodel was de Pascha, geschikt voor heel fijne

antraciet kooltjes nr 5.

De zaken ontwikkelen zich voorspoedig. In 1950 koopt de firma een woning met smederij aan de Slotlaan in Loenersloot. Gerrit Bloemendaal, een werknemer die als hoefsmid in dienst kwam, wordt in Loenersloot gestationeerd. De smederij houdt zich in hoofdzaak met boerensmidswerk bezig. Wel wordt er wederzijds kleiner werk doorgeschoven als dat zo van pas komt.

De oude smederij en de schuren aan de Zuwe blijken in de vijftiger jaren te klein te worden voor alle activiteiten. De schuren worden met elkaar verbonden door een overkapping. En zo ontstaat de constructiewerkplaats zoals vele Baambruggers die zich nog zullen herinneren. Niet veel later wordt er aan de overzijde van Zuwe 13 nog een flinke werkplaats, voorzien van een 10 tons takel, neergezet. Deze is met de uitbreiding van

Baambrugge West afgebroken.

De firma Brico.

Van de drie broers Jan, Jacob en Johannes heeft alleen Jacob een mannelijke nazaat. Deze Kees (1942) krijgt een opleiding als technisch werktuigbouwkundig tekenaar. Hij wordt in 1968 in de firma opgenomen.

In 1960 besluit de Gemeente Abcoude om het tunneltje bij de snelweg

en de Zuwe geschikt te maken voor autoverkeer.

Consequentie is dan wel dat de aansluiting van de Zuwe op de Dorpsstraat ruimer moet worden. De Gemeente koopt in juli 1960 de oude smederij met de bepaling dat de verkoper het geheel binnen een half jaar moet hebben gesloopt. En zo geschiedt.

In 1964 houdt de Gemeente een enquête onder de middenstand van Abcoude en Baambrugge. Jacob ten Brink vult in:

Brico, smederij en constructiebedrijf. Winkel met haarden, kachels, land- en tuinbouwartikelen. Smederij sinds 1911. Metaalconstructie sinds 1948. Tien personen fulltime werkzaam waaronder twee firmanten en een zoon van de firmant. Overgenomen van C. ten Brink & Zn.

Opmerking: Sinds 1948 is ons nooit een bedrijfswoning toegekend, waardoor reeds vier knechts, die al reeds ca. vier jaar bij ons werkzaam waren, een andere werkkring met bedrijfswoning hebben gevonden. Ophaalbrug te smal en te klein. Werkplaatsen belendend door twee stuks stinkende sloten aan de Zuwe, waardoor

*Het nachtelijk transport van de schoorsteen voor de Caltex Rotterdam.
Tegenover de dorpsbrug tussen Rijksstraat 61 en Overdorp*

De tweede werkplaats ter hoogte van huidige parkeerplaats aan de Mauritsstraat.

zelfs knotwilgen afstierven.

Get. Jac. ten Brink.

Ondertussen werden de werkstukken in de werkplaatsen aan de Zuwe steeds groter. Alles moest in ieder geval om de nauwe bocht van de Zuwe naar de Dorpsstraat. Er waren dan twee mogelijkheden: de brug over of door de Horn. Bepalend hiervoor was een vergunning van de Gemeente via politieagent Piet Snel; is het gewicht niet te groot voor de dorpsbrug over de Angstel of de betonnen Slotsbrug bij de Winkeldijk op weg naar Abcoude. De doorlaat tussen de hameistijlen van de Dorpsbrug bedraagt 2970 mm. De bocht in de Horn tussen de hoeve Schimmelpenninck en de arken dankt haar verbreding aan het mogelijk maken van de passage van de vrachtwagens met de enorme Brico constructies.

Sommige werkstukken waren zo groot dat ze niet aan de Zuwe konden worden gebouwd. Een voorbeeld hiervan is de schoorsteen die bestemd was voor de olietanker Caltex Rotterdam. Deze werd geassembleerd achter en naast Overdorp. De afmetingen en het gewicht waren zodanig dat transport door de Dorpsstraat en de Horn niet mogelijk was. Via de Rijksstraatweg en de Vecht bij Vreeland werd dit werkstuk verder getransporteerd naar de werf in Rotterdam. Dit transport gebeurde 's nachts zonder dat men over al de vereiste vergunningen beschikte.

De verschansing die voor het vliegdekschip de Karel Doorman werd gemaakt kon

nog maar net door het dorp. Bij het afleveren van het brugdek voor de Donkervlietse brug in 1967 moest uiterst precies worden gemanoeuvreed om deze op de Rijksstraatweg te kunnen laden voor verder transport. Met behulp van een zware hijskraan werd het brugdek bij de dorpsbrug tussen de lantaarnpaal en het huis van Klaas Griffioen omzichtig over de Angstel gehesen.

Ondertussen werden ook pogingen ondernomen zich in de richting van apparaten- en machinebouw te ontwikkelen. Zo werd er een choco-schudmachine voor de MOBA gebouwd. Voordat deze machine er was, moesten alle flesjes met chocolademelk die bijv verzonden werden naar België, met de hand worden geschud om te voorkomen dat de chocola op de bodem bleef liggen. Met de Brico machine werd personeel bespaard. In 1954 werd er zelfs een scooter gebouwd. Deze Brico Sterwiki was door M. van der Roer ontworpen. De Brico scooter zou naar keuze met een 100-, 125- of 110 cc ILO motor geleverd kunnen worden, maar het bleef slechts bij een prototype. Datzelfde was het geval met de ontwikkeling van een kampeeraanhangwagentje.

In 1975 werd de NV Brico opgeheven. De werkplaats tegenover Zuwe 13 stond op

gemeentegrond die nodig was voor de uitbreiding van Baambrugge West. De toenmalige eigenaren van Brico, Jaap, Jan en neef Cees ten Brink konden het niet eens worden hoe de firma moest worden voortgezet na afbraak van de werkplaats. Dit tesamen met het langdurig gebakkelei met de Gemeente over de consequenties van de afbraak deed de eigenaren besluiten het bedrijf op te heffen.

Tastbare herinneringen zijn er niet meer. De oude smederij werd lang geleden afgebroken. De panden aan de Zuwe werden gesloopt. De laatsten werden in het voorjaar van 2000 afgebroken om plaats te maken voor de twee moderne woonhuizen die nu op het voormalige adres Zuwe 13 staan. Alleen de oud-werknemers Willem Bos en Willem Hagen kunnen nog meer verhalen vertellen over deze onderneming die begin jaren zeventig toch zo'n zes ton aan omzet wist te genereren.

Met dank aan dhr Cees ten Brink te Abcoude voor de verstrekte informatie en afbeeldingen.

Wim Timmer
wtimmer@cs.com

Dood en begraven in de gemeente

In november 2005 hield Dhr Leon Bok in Baambrugge een interessante voordracht voor de Historische Kring over bovengenoemd onderwerp. Reden voor ons om een stukje te schrijven over de geschiedenis van de begraafplaatsen in onze gemeente.

Voordat Abcoude in 1085 voor het eerst werd genoemd, moeten hier al mensen hebben gewoond, waarmee de funeraire geschiedenis van ons dorp zeker al ruim duizend jaren oud is. Maar zoals bij veel plattelandsgemeenten begint ook hier de geschiedenis pas de laatste eeuwen gestalte te krijgen.

Het begraven in de kerkgebouwen.

De Dorpskerk in Abcoude werd tussen 1470-1491 gebouwd. Op dezelfde plaats heeft eerst een Romaanse kerk gestaan die waarschijnlijk in de 14de eeuw is gebouwd. De nieuwe kerk was groter dan zijn voorganger. De ouder toren werd behouden. De kerk bleef gewijd aan de heiligen Cosmas en Damianus. Rondom en in deze kerk werden de doden begraven. Het koor was

een gewilde plek voor de elite van het dorp, het schip was voor de “middenstand” en voor het werkvolk was er plaats in de hof rondom de kerk. Daarbij was noordzijde het minst in trek. Dit was vanouds de minder zonnige, dus koudere kant waar het volgens de verhalen niet pluis was. Hier vonden drenkelingen, zelfmoordenaars en ongedoopte kinderen hun laatste rustplaats.

In de 18de eeuw begon dit gevoel te slijten, zodat ook hier meer aanzienlijken werden begraven. Tussen de steunberen van de kerk zijn vandaag de dag onder andere nog de grafmonumenten te vinden van dominee Jacobus de Vos, en notaris Wilhelmus van Gulpen. Zij rusten vanaf het moment dat ze hier begraven werden in 1781 resp. 1815 nog altijd op dezelfde plaats.

Bijzonder aan de kerk is de uitbouw achter het koor voor de grafkapel van Theodorus de Leeuw (1681 -1744), Ambachtsheer van Abcoude-Baambrugge. Hij liet in 1723 een achtkantige grafkapel bouwen, bekroond met een lichtkoepel op het hoge dak. De kapel heeft met stucwerk versierde plafonds en tegen de achterwand hangen rouwboarden.

De toegang naar de kapel is uitgevoerd in zwart marmer net in wit marmer gehouwen leeuwen die het wapen van Maria de Smeth, echtgenote van Theodorus de Leeuw, flankeren. Ook de zuiltjes uit het wapen van Abcoude zijn in de afbeelding terug te vinden. Aan weerszijden van de ingang zijn de familiewapens aangebracht. Zie voor meer details over de grafkapel: Angstelkroniek nr. 11 van juni 2002.

In het koor ligt verder een aantal fraai bewerkte zerken van de Abcoude elite uit de 17de en 18de eeuw.

Tot in de 19de eeuw werden de doden in Abcoude begraven in en om de Dorpskerk.

De huidige Hervormde Kerk van Baambrugge werd in 1844 in gebruik genomen.

In die tijd was het nieuwe begrafenisbesluit al van kracht,

De huidige toegang van de Algemene Begraafplaats te Abcoude aan de Broekzijdselaan.

waardoor begraven in of rondom deze kerk niet meer heeft plaatsgevonden.

Onze dorpse voorvaders werden toen niet langer in de kerken ter aarde besteld maar op volgende begraafplaatsen:

De eerste RK begraafplaats te

Abcoude. Niet meer bestaand

De tweede RK Begraafplaats te

Abcoude

De Algemene Begraafplaats te

Abcoude

De Algemene Begraafplaats te

Baambrugge.

De eerste RK begraafplaats.

Tot 1826 werden de rooms-katholieke inwoners van Abcoude op dezelfde plaats begraven als hun protestante medeburgers dus in en rond de Dorpskerk. Aangezien het merendeel van de Abcoude bevolking het katholieke geloof aanhing, was het voor de hand liggend dat zij over een eigen begraafplaats wilden beschikken. Al in 1795 kregen de katholieken onder het Bataafse bewind vrijheid van geloof. Dat betekende nog niet dat ze zomaar over

eigen begraafplaatsen konden beschikken. Pas nadat in 1825 het Koninklijk Besluit op het verbod van begraven in kerken en binnen de bebouwde kom tot stand was gekomen, kreeg men de mogelijkheid om een eigen begraafplaats aan te leggen. Nederland kende nog geen bisdommen en was feitelijk zendingsgebied.

In Abcoude werd in 1826 achter de "schuilkerk" die even verderop aan de Kerkstraat lag, de eerste RK begraafplaats aangelegd.

Toen de begraafplaats klaar was mocht er echter geen gebruik van worden gemaakt. Bij nameting bleek de begraafplaats minder dan 50 meter vanaf het dorp te liggen. Die 50 meter afstand tot de bebouwing was een vereiste uit het Koninklijk Besluit. Toch werd de eerste dode, Arie van den Berg gehuwd met Grietje Hesp, er op 28-03-1826 begraven. In dat jaar zouden er nog 19 personen ter aarde worden besteld.

Na enig getouwtrek met de provinciale overheid werd in

1830 een officiële vergunning verstrekt.

De tweede RK begraafplaats.

Eind 19de eeuw raakte de begraafplaats vol. In 1887 was men begonnen om aan de Kerkstraat een nieuwe kerk te bouwen. De bekende architect Alfred Tepe nam het ontwerp voor zijn rekening. In 1888 was deze kerk klaar en was Abcoude een neogotische kruisbasiliek rijker. Achter die kerk lag nog voldoende land om een nieuwe begraafplaats te creëren.

Op 19-06-1904 werd de tweede RK begraafplaats plechtig gewijd. Hendricus Koster, een vrachtrijder, werd er als eerste dode ter aarde besteld. Langs de begraafplaats werd een haag aangelegd met rondom, langs de buitenzijde, een zogenaamd processiepad.

In 1908 werd bij de eerste openbare processie in Abcoude gebruik gemaakt van dit pad. Het kerkhof is op traditionele wijze aangelegd met een middenpad dat zicht geeft op een kruisbeeld en een groot priestergraf. Het baarhuisje met gemetselde vlechtingen in de gevel ligt achter de omgaande heg en stamt ook uit 1904.

In de loop van de zeventiger jaren van de vorige eeuw raakte het kerkhof vol en werden steeds meer katholieken begraven op de Algemene Begraafplaats in Abcoude. Het onderhoud van de graftekens en het groen nam sterk af. Er vonden nog sporadisch ter aarde bestellingen plaats. In de negentiger jaren heeft een aantal parochianen de handen in een geslagen en zijn

Het verbindingsweggetje tussen het Gein en de oude toegang aan de Kerkstraat.

de begraafplaats gaan opknappen. Overbodige, uit de kluiten gewassen bomen werden verwijderd.

Van de overige bomen en coniferen werden de takken tot op circa twee meter hoogte afgezaagd. Vanaf de ingang heeft men nu in ieder geval weer een goed zicht op het kruisbeeld en ook de grafmonumenten zijn weer goed te zien.

Algemene begraafplaats te Abcoude.

Het Koninklijk Besluit van 1825 noodzaakte gemeenten met meer dan 1.000 inwoners om alle begravingen per 1 januari 1829 buiten de bebouwde kom te laten plaatsvinden. De gemeente Abcoude kocht daartoe een stuk land van boer Harmen Hoogenhout aan de Kerkstraat. De plattegrond hiervan kon nog net worden ingetekend op de eerste kadastrale kaart (Minuut) van Abcoude, gemaakt in 1828. Van het in een vierkant aangelegde perceel is geen gedetailleerde plattegrond bekend. Maar aangenomen mag worden dat het traditioneel met een kruis van paden was voorzien.

De eerste ter aardebestelling vond plaats op 19 januari 1829. Het driejarig meisje Dirkje Aaftink werd begraven in vak C.

In 1874 werd, vanwege een wettelijke regeling (Wet op de Besmettelijke Ziekten) een baarhuisje gebouwd aan het hoofdeind van het middenpad. Hierin moesten onder anderen de aan besmettelijke ziekten overledenen tijdelijk verblijven.

Nog tot in de 20ste eeuw werden de doden vaak met een schip naar de begraafplaats gebracht. De Kerkstraat was

tot 1888 vanaf het Kerkplein tot aan de nieuwe RK kerk bestraat. Daarna volgde een kleiweg die in het voor- en najaar vaak moeilijk begaanbaar was. Tegenover de oude ingang ligt nog steeds een doorgang naar het Nauwe Gein die eigendom is van de gemeente Abcoude. Via deze verbinding werden de stoffelijke overschotten vanaf de boot naar de begraafplaats gebracht.

De begraafplaats is geheel omgeven door een sloot en op een dam staat een smeedijzeren toegangshek met gietijzeren penanten. Het hek is voorzien van toepasselijke funeraire symboliek. Het geheel werd geleverd door de grootste 19de-eeuwse ijzergieterij, De Prins van Oranje uit Den Haag.

In 1926 bleek de begraafplaats te klein geworden. Naar het noorden vond toen een uitbreiding plaats, achter het baarhuisje. Vermoedelijk is daarbij ook het oorspronkelijke baarhuisje vernieuwd, want dat staat op een betonnen voet die niet uit de 19de eeuw kan dateren. De uitbreiding uit 1926 vormt nu een tussenschakel voor de latere uitbreidingen die een heel ander karakter kregen.

In 1964 kwam er een tweede uitbreiding, wederom naar het noorden. Tien jaar daarna volgde nogmaals een uitbreiding waarbij voor de katholieke overledenen een gedeelte, gewijde grond, werd gereserveerd. Daar werd op

De oorspronkelijke toegang van de Algemene Begraafplaats aan de Kerkstraat.

12-08-1974 G.T.M. de Lange, van de kaasboerderij aan de Heinkuitenstraat, als eerste in gewijde grond begraven.

Ondanks het feit dat het cremen in de zestiger en zeventiger jaren van de 20ste eeuw een sterke groei vertoonde, bleef de vraag naar grafruimte in Abcoude toch groot.

De laatste uitbreiding vond plaats in 1999. Toen werd ook een eenvoudige urnenmuur geplaatst. De oude toegang aan de Kerkstraat is permanent gesloten. De huidige hoofdingang, om de hoek, maakt een sombere indruk en funeraire symboliek is hier in geen velden of wegen meer te vinden.

Omdat de B nu eenmaal na de A volgt zullen wij het volgende nummer van de Angstelkroniek nader terug komen op de Algemene Begraafplaats in Baambrugge.

Wtimmer1@cs.com